नाङ्गस्य स्तोत्रकालो बाध्यतऽइति युक्त एवोत्कर्ष इति । किं च अनुत्कर्षे षोडशिनो वैगुण्यम् उक्थ्यविग्रहाणां च उत्कर्षे त्वेकस्य षोडशिन इति अतोऽपि उत्कर्ष एव ॥ इदानीमिदं चिन्त्यते । अथैवं स्वाध्यायविहिते पाठे क्रमार्थवत्त्वाद्यागेषु समिदादिषु क्रमनियमः · तथा क्रत्वन्तरेष्वपि · तद्वाक्यानामपि हि विवक्षितक्रममेवाध्ययनं स्वाध्यायविधिना विधीयते · तस्य च प्रयोजनान्तरं नास्त्यतः क्रमानुष्ठानात् · तस्मात्क्रत्वन्तराणामपीष्टिपशुसोमयागादीनां [१] पाठक्रमेणानुष्ठानमिति पूर्वः पक्षः । सिद्धान्तमाह ·

अनियमः फलसंयुक्तेषु ॥१६॥ फलसंयुक्तेषु प्रधानकर्मसु इष्टिपशुसोमयागाद्यात्मकेषु अनुष्ठाने अनियमः क्रमनियमो न भवतीत्यर्थः । तत्र काम्येषु तावत् न क्रमनियमः · अनियमेन हि कामा उत्पद्यन्ते तेषां च नास्ति क्रमः · न हि ते वाक्यक्रमेण नियन्तुं शक्यन्ते वस्तुस्वभावस्य निरङ्कुशत्वात् · अतोऽनियतक्रमाः कामाः कर्मणामप्यनियमं प्रतिपादयन्तीति तद्बलेन पाठक्रमस्य बाधः । अपि च क्रतूनामनङ्गत्वादेकप्रयोगवचनाभावाच्च नास्ति क्रमः · यदि च क्रतवः परस्परस्याङ्गं भवेयुः यदि वा सर्वऽएतेऽन्यस्य कस्यचित्समिदादिवदङ्गं स्युः यदि वा सत्यप्यङ्गत्वे आग्नेयादिवदेकप्रयोगवचनपरिगृहीता स्युः ततः सर्वेषां सहानुष्ठानं बोधयन्प्रयोगविधिः क्रमनियममन्यतोऽपेक्षमाणः पाठनियामकत्वेन गृह्णीयात् · न ह्येतदस्ति · न च पाठः स्वयमेव क्रमस्य विधायकः अविधायकत्वात् । स्वाध्यायविधिरपि यत्नेन शक्यते कर्तुं तत्र-तत्रैव नियुङ्क्ते । पाठक्रमश्च प्रयोगवचनाकाङ्क्षितक्रमनियममात्रं शक्नोति कर्तुम् न क्रमं विधातुम् · तस्माद्भिन्नप्रयोगवचनपरिगृहीतानां न पाठतः क्रमनियम इति सिद्धम् । तर्हि पाठक्रमः किमर्थ इत्यत आह ·

क्रमो विध्यर्थः कर्मण्यसम्भवात् ॥१७॥ क्रमो विध्यर्थः विधानार्थो जपपारायणाध्यापनादिष्वनेनैव क्रमेण पठनार्थः नानुष्ठानार्थः । कुतः सर्वस्वारात्परे कर्मण्यसम्भवात् पाठक्रमेणानुष्ठानासम्भवात् · यतः सर्वस्वारो मरणकामस्य विहितः यदि पाठक्रमेणानुष्ठीयते तर्हि सर्वस्वारेण मरणे सिद्धे सति

१) ? °पशुसर्वसोम° २.